

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روزیابی عملکرد جمهوری اسلامی ایران

در برابر خواسته‌های زنان

مؤسسه صیانت از حقوق زنان

۱۳۹۸

سرشناسه: گودرزی، ساناز، ۱۳۷۲-

عنوان و نام پدیدآور: ارزیابی عملکرد جمهوری اسلامی ایران در برابر خواسته‌های زنان/ گردآورنده ساناز

گودرزی؛ به سفارش موسسه صیانت از حقوق زنان.

مشخصات نشر: تهران: موسسه صیانت از حقوق زنان، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۹۴ ص.: جدول، نمودار.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۲۳۴-۱-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۹۴.

موضوع: زنان -- ایران -- آمار

موضوع: Women -- Iran -- Statistics

موضوع: زنان -- ایران -- وضع اجتماعی -- قرن ۱۴

موضوع: ۲۰th century -- Women -- Iran -- Social conditions

موضوع: ایران -- تاریخ -- جمهوری اسلامی، ۱۳۵۸ -- زنان

موضوع: Women -- Iran -- Islamic Republic -- History -- ۱۹۷۹

شناسه افزوده: موسسه صیانت از حقوق زنان

رده بندی کنگره: HQ۱۷۳۵/۳

رده بندی دیویی: ۳۰۵/۴۰۹۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۵۶۸۱۱۹۶

کتابخانه ملی و اسناد ایران

ارزیابی عملکرد جمهوری اسلامی ایران در برابر خواسته‌های زنان

گرد آوری: ساناز گودرزی

طراح جلد و صفحه‌آرایی: عاطفه قشونی

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۸

قطع و تیراژ: رحلی، ۱۰۰۰ نسخه

آدرس: خیابان کریم خان زند، خیابان شهید عضدی، پلاک ۴۱، طبقه اول

تلفن: ۸۸۸۰۰۸۱۷

شماره پیامک: ۳۰۰۰۴۳۴۳

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۵	 مقدمه
۹	 خواسته‌های زنان در جمهوری اسلامی ایران
۹	 درخواست‌های حقوقی زنان
۵۱	 درخواست‌های اجتماعی / سیاسی
۷۲	 درخواست‌های اقتصادی زنان
۲۳	 درخواست‌های آموزشی زنان
۹۳	 درخواست‌های فرهنگی زنان
۴۰	 درخواست‌های بهداشتی زنان
۴۵	 خواسته‌های زنان به تفکیک استان‌های کشور
۵۹	 توصیه‌ها
	 جواب‌های تهیه شده جهت ارائه به مجامع علمی پیرامون توصیه‌های پذیرفته شده ایران در خصوص
۶۸	 سازمان ملل
۹۴	 منابع

مقدمه

زنان در سراسر جهان همواره برای نقش مهم و تعیین کننده‌ای در اداره امور خانواده و جامعه بوده‌اند. آنان قادرند برای تسریع روند کشور و تحقق هدف‌های توسعه پایدار، مسئولیت‌های جدی و مهم را برعهده بگیرند. بدین جهت است که یکی از مهم‌ترین معیارها جهت سنجش درجه توسعه‌یافتگی یک کشور میزان اهمیت و اعتباری است که زنان آن کشور دارا می‌باشند. امروزه اکثر متفکران و صاحب‌نظران مسائل اجتماعی معتقدند که مهم‌ترین عامل مؤثر در توسعه‌یافتگی یا عقب‌ماندگی هر جامعه، نیروی انسانی آن است که متشکل از مردان و زنانی است که دوش‌دوش یک‌یگر با خدمت گرفتن امکانات طبیعی یا سرمایه‌های مالی در زمینه‌های مختلف به تلاش و تکاپو می‌دارند. در این میان، اگرچه هر یک از دو گروه مردان و زنان همواره نقش و جایگاه با اهمیت و غیرقابل انکار خود را دارند، اما زنان تا همین چند دهه قبل شاید در نتیجه وجود فرهنگ دیرینه مردسالاری مطلق در اکثر مناسبات جهان کمتر فرصت می‌یافتند که توانمندی‌های خود را به اثبات برسانند و هرچند همواره از نیروی زنان در همه زمینه‌های پرورش و تربیت فرزندان، کارهای اقتصادی، هنری، فرهنگی و حتی سیاسی و نظامی بهره گرفته می‌شد، اما عموم جامعه کمتر به نقش مهم زنان در پدید آمدن نظام‌های حاکم اجتماعی واقف بود. بدیهی است هرچه حضور زنان در اجتماع فعال‌تر و مؤثرتر باشد، کشور پیشرفته‌تر و توسعه‌یافته‌تر خواهد شد، لیکن میزان نقش و مشارکت زنان در جامعه به ویژه در زمینه‌های اعتقادی، اجتماعی و فرهنگی تا حد زیادی وابسته به برخورد و نگرش آن جامعه نسبت به زن است. با توجه به ضرورت حضور و مشارکت حقیقی زنان در عرصه‌های مختلف فعالیت‌ها برای تحقق جامعه مدنی رشد و بالندگی جامعه بانوان کشور و نیز تسریع

فرآیند توسعه و محقق شدن عدالت اجتماعی، چنانچه به زن به عنوان نیروی فعال و سازنده نگریسته شود، قطعاً تأثیر بسیاری در روند توسعه و افزایش کمی و کیفی نیروی انسانی آن جامعه خواهد داشت و بستر مناسب برای حضور آنان در تمام صحنه‌های اجتماعی را فراهم خواهد آورد. این در حالی است که زن با توجه به شرایط خاص جسمی و روحی از افسار آسیب‌پذیر جامعه محسوب می‌شود و هر روزه گزارش‌های تکان دهنده‌ای از بی‌توجهی به حقوق زن و ظلم و جنایت و بهره‌کشی از این گروه منتشر می‌شود بر کسی پوشیده نیست که در طول تاریخ، چه ظلم‌ها و تحمیل‌هایی که بر زن روا داشته نشده است. در طول تاریخ، از زنده به گو کردن نوزادان دختر در عصر جاهلیت عرب تا به مراکز فساد و فحشا کشاندن زن در دوران امروز، از جمله دلایل این ظلم‌ها است. واقعیت این است که از قدیم الایام، تلقی انسان نبودن یا حیوانی تنزل مقام زنان و دختران به مرئوسات و مرئوسان بوده است. موجب شده تا آنان از نظر «قوانین» و در «عمل» به لحاظ حقوق اساسی نادیده گرفته شوند. این تحقیر کردن زنان سهم بسزایی در رواج و رونق انواع تبعیض، خشونت، اجحاف و نابرابری، لیه زنان داشته و زنان دنیا را در بسیاری از تجربه‌های مربوط به نقض حقوق انسانی‌شان سهمیم، مشرک و ممدان نموده است. امروزه نیز سایه انواع و اشکال مختلف، مدرن، فریبنده و متنوع خشونت و تبعیض در کنار رویه‌های سنتی زیان‌آور، بر زندگی زنان سنگینی می‌کند. به هر حال واقعیات ملموس و عینی حکایت‌داران دارد که اقدامات جهانی انجام شده در راستای دستیابی زنان به حقوق مسلم آنان هنوز به نتیجه مصوب نرسیده است. وضعیت زنان ایرانی نیز از این شرایط مستثنا نبوده و زنان با تحقق حقوق انسانی خود فاصله بسیار داشتند، اما این خلاء با پیروزی انقلاب اسلامی متحول گشت، به نحوی که زنان توانستند با توسل به رویکرد نوین انقلاب دوشادوش مردان برای کسب مناصب سیاسی و اجتماعی و برابری از نظام طبقاتی و اجتماعی، وارد تلاشی به قدمت انقلاب شکوهمند اسلامی شوند و برخلاف اکثر نظام‌های حاکم بر کشورهای خاورمیانه و منطقه، زنان ایران موفق به کسب بسیاری از حقوق بنیادین و اولیه خود شدند و این امر را تا به امروز با توانی مضاعف پیگیری نموده‌اند. در واقع پیروزی انقلاب اسلامی، سرآغاز دیگری را برای مشارکت سیاسی زنان رقم زد و مشارکت سیاسی زنان و حضور در عرصه قدرت آن‌ها نه تنها به منزله یک حق بنیادین، بلکه به منزله تکلیفی اسلامی برای آنان در نظر گرفته شد. راهیابی زنان در قوه مقننه و حضور مستقیم و غیرمستقیم زنان در هشت سال جنگ با صدام، جلوه‌های متعددی از پذیرش مشارکت زنان در نظام جمهوری اسلامی را به نمایش گذاشته است. پایان یافتن جنگ و نیاز به حضور زنان در فرآیند بازسازی کشور مشارکت

سیاسی زنان را رونق بخشید. حضور زنان در پست‌های کلیدی کشور مانند نمایندگی مجلس، هیئت وزیران را نیز می‌توان نمادی از افزایش مشارکت سیاسی زنان دانست. همان گونه که هم اکنون نیز حاشیه امنی برای زنان جامعه و بستر مناسبی برای پویایی جامعه زنان شکل گرفته که می‌توان به مشاغل مهمی چون معاونت ویژه ریاست جمهوری، فرمانداران و بخشداران زن، وکلا و قضات زن، پرستاران و پزشکان و بسیاری از مشاغل زنان اشاره نمود. در جمهوری اسلامی ایران، با عنایت به تأکیدات ویژه دین مبین اسلام و قانون اساسی بر موضوع کرامت زنان و ارتقا شأن و وضعیت آنان در عرصه‌های مختلف و لزوم برخورداری و تضمین استیفای حقوق مادی و معنوی ایشان تأکید بسیار شده و جمهوری اسلامی ایران ارتقا و وضعیت فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی زنان و دختران را به عنوان عنصر کلیدی در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری و برنامه‌ریزی ملی مورد توجه قرار داده است. نقش بیشتر زنان در جامعه پس از انقلاب باعث شد، تفکرهای غربی و دسیسه‌گران درصدد حذف نقش زن و تأثیر حضور آن‌ها در شکل‌گیری این حرکت سیاسی و انقلابی شوند. آمارها نشان می‌دهد زنان جامعه اسلامی در ایران بعد از به وقوع پیوستن تحول عظیم انقلاب شکوهمند اسلامی، حضورشان در جامعه در شاخص‌های مختلف پیرنگ‌تر شده تا جایی که به گفته کارشناسان امور اجتماعی در دوران بعد از پیروزی انقلاب، زنان توانسته‌اند در پست‌ها و مقام‌های والایی به انجام فعالیت‌های اجتماعی و سیاسی بپردازند. در این زمینه‌ها رشد چشمگیری داشته باشند. گذشته از آن، انقلاب اسلامی با تغییر مفاهیم ارزشی میان جامعه غرب‌زده آن روزگار توانست حضور زنان را پیرنگ‌تر اعلام کرده و به نقش اساسی آن‌ها در خانواده تأکید بیشتری کند. در جمهوری اسلامی ایران نقش مؤثر زنان در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی غیرقابل انکار است. به طوری که حضرت امام خمینی (ره) حضور زنان در انتخابات را نه تنها حق زنان، بلکه تکلیفی بر دوش آن‌ها می‌دانستند. جمهوری اسلامی ایران به تبعیت از دین مبین اسلام، زنان را به عنوان عناصر فعال جامعه می‌داند و برای رشد و ارتقا آنان قوانین متعددی را تصویب کرده است. زنان ایرانی بر این باورند که رشد واقعی آن‌ها در گرو آن است که زنان در یک حرکت متعادل و چندجانبه از سویی به رشد فردی خویش اهتمام کنند و از سوی دیگر به عنوان محور اصلی در خانواده به وظایف خانوادگی‌شان یعنی همسری، مادری و نقش تربیتی خود در درون خانواده توجه نمایند و علاوه بر این در عرصه‌های اجتماعی نیز با توانمندی و جدیت حضور یابند. انقلاب اسلامی ایران چنین الگوی نوینی از زن را بر اساس آموزه‌های اسلامی ارائه کرده که در آن بانوان در منزل و خارج از آن به عنوان انسان‌های تأثیرگذار مطرح هستند. رشد و ارتقا توانمندی‌های زنان ایرانی

در ابعاد مختلف علمی، تکنولوژی، اختراعات، ابتکارات و نوآوری‌های در عرصه‌های نانو، انرژی هسته‌ای، هوا و فضا، علوم پایه و... بخشی از پیشرفت‌های زنان پس از انقلاب اسلامی است. بدین ترتیب زنان ایرانی با الهام از فرهنگ انقلاب اسلامی و حضور در تمام عرصه‌های اجتماعی، سیاسی و... به روشنی نشان دادند که اعتقادات دینی و ارزش‌های اسلامی نه تنها مانع از شرکت آن‌ها در فعالیت‌های مختلف فردی و اجتماعی نیست، بلکه این فعالیت‌ها را در جهت صحیح هدایت می‌کند. در این راستا، گزارش پیوست در نظر دارد گزارشی مستند، از چگونگی وضعیت پیشرفت زنان ایران ارائه دهد و به تشریح ابعاد و زوایای مختلف دستاوردهای زنان در نظام جمهوری اسلامی ایران بپردازد.

متذکر می‌گردد اگر - تاکنون در حوزه حمایت از زنان اقدامات بسیار ارزشمندی صورت گرفته اما تا رسیدن به وضعیت مطلوب اقدامات عملی‌تر و مؤثرتری مورد نیاز است و کلیه اقدامات انجام شده با اینکه شرط لازم برای بهبود وضعیت زنان است، اما کافی به نظر نمی‌رسد و موفقیت نهایی تا حدود زیادی در گروی برخورد ریشه‌ای و قاطع با چالش‌های موجود (از سنتی گرفته تا مدرن) و نه صرفاً در تنویر و بلکه در عمل برای رونق بخشیدن به موضوع حقوق بشر است که این امر خطیر با جدیت بیشتری توسط دولتمردان جمهوری اسلامی ایران پیگیری می‌شود.